

Туристсько-краєзнавча
подорож:
«На цій землі я народився»

с. Колоденка

Гуда А.П.

Травень 2012 року

Зміст

Історична довідка.

Зупинка 1. Згадки Колоденської трагедії односельчан.

Зупинка 2. Чом ви почервоніли Краснії Гори.

Зупинка 3. Церква-оберіг села.

Зупинка 4. Зарудка.

Зупинка 5. Річка Гороб'юшка.

Зупинка 6. Ліс.

Зупинка 7. Поетична хвилинка.

Історична довідка

Рідне село. Одна лише згадка повертає нас у дитинство. Ми згадуємо свою оселю, свій рідний дім. Це та місцевість, де людина робить свої перші кроки, де пізнає навколишній світ. Це той край, де найкращі квіти на землі, найніжніші запахи, наймиліші краєвиди, найсмачніші плоди. З рідним селом пов'язані найпотаємніші, найприємніші спогади кожної людини.

На свою рідну землю, ніби магнітом, тягне кожну людину. Недаремно народне прислів'я говорить; "Де народилася коза, там солодка лоза"

Село Колоденка-звичайне старовинне західноукраїнське село, що розташоване в центрі Рівненського плато на Волинській Височині, в чотирьох кілометрах від обласного центру (на південний схід). Згідно розташування, архітектури, побуту, традицій село належить до лісостепу. З південного заходу на північний схід село перетинає об'їздна дорога, яка ділить село на дві частини. Центр села розташований в 3,5 км. від "київської" шосейної дороги, в 315 км. від столиці України м. Києва та в 225 км. від найбільшого промислового, культурного Наукового центру Західної України м. Львова.

Древнє наше село і в той час юне. Знайдені речі старої кам'яної культури свідчать, що селу понад 1500 років. Одночасно село зростає, нараховує вже біля 1000 дворів. В селі проживає понад 3000 жителів. Координати центру села: 50° 37 пн.ш, 26° 17 сх.д.

Село* належить до поселень нашого краю. Очевидно, поселення людей існували на цій території ще в доісторичні часи неподалік від Колоденки археологами виявлено кілька курганів доби княжої Русі, є також поховання доби козацьких воєн. Цікаву історію має назва села. За місцевими переказами, вона походить від поширеного в давні часи промислу-лісовального. Справді, колись тут, оповідають, були могутні ліси, і місцеве населення переважно працювало на лісорозробках, заготовляючи колоди, а пани й урядники швидко багатіли із цього промислу. Згодом ліси вирубали дощенту, й донині згадка про них збереглася лише у назві села. В історичних документах село вперше згадується від 4 липня (старого стилю) 1470 року. Цією датою написано акт, який засвідчує продаж феодалом Ваньком Скердеєвичем, сином Джусина із Квасилова ряду маєтків, що були його спадковими володіннями, князю Семену Збараському "за 1000 коп широких грошей чеської монети". Серед перелічених у грамоті поселень-Квасилів, Корнин, Колоденка, що правда названа як Колодне. В історії село Колоденка зазнало драматичної долі, як і інші давні поселення нашого краю. Не раз його спустошували татари у 15-16 століттях. 1648 року тут проходило козацьке військо Богдана Хмельницького. Пізніше селяни нерідко потерпали від сваволі місцевих панів-феодалів. Найдавнішою архітектурною пам'яткою села є Георгіївська церква, збудована в 1788 році. Із тих пір запроваджене і храмове свято на честь Георгія Побідоносця, на яке щорічно 6 травня стікається багато людей із ближніх і дальніх країв. У повоєнний час село увійшло до складу колгоспу "Перемога" із центром у сусідньому селі Корнин. Хоча колгосп належав до передових господарств (очолював його довгий час Т.Бойко), колоденцям від цього було

небагато радості. Адже левова частка доходів господарства тратилось на потреби Корнина. Природною окрасою Колоденки є пасмо гір, що проходять тут. Ці гори витворили неповторні ландшафти місцевості, а найбільше круті з них заліснені. Таким чином, колоденці мають ще й мальовничі острівці лісу в різних куточках села. Смужка лісу тягнеться також вздовж траси і приваблює сюди багатьох

*** Матеріали підготував Ярослав Поліщук, кандидат філологічних наук)**

Матеріали, зібрані учнями школи в селі

Кожну людину, яка народилася в цьому селі або живе в ньому, цікавить думка, чому так називається село.

Свої міркування висловили рівненські етнографи, дослідники, історики Ярослав Пура, Ярослав Поліщук, Гурій Бухало про походження села.

А яка ж думка корінних колоденців, старожилів села? Адже вони прожили тут своє життя і зможуть пролити світло на походження назви села. Адже ніхто із сучасників і недалеких наших предків на дні народження у села не був. Єдине можна стверджувати, що назва села загубилася, в глибині віків. Так прийнято, що дата першої згадки вважається початком існування міста чи будь-якого населеного пункту. Як відомо, перша згадка про наше село належить до 1470 року.

То ж хіба нашому селу трохи більше п'яти століть? Звернемося до Історії. На території села знайдено кам'яні знаряддя, які свідчать, що населення на нашій території виникли досить давно.

Кам'яні знаряддя належать до старої кам'яної культури та новішої кам'яної культури (палеоліту та неоліту). Як свідчить історик Михайло Грушевський в „Історії України”, найдавніші звістки про наші сторони йдуть з 8-го віку перед Христом, докладніші з 5-го віку (23 00-2400 років тому). Ці згадки стосуються чорноморського побережжя. А згадки про нашу місцевість у чужих народів починаються"... геть пізніше, тільки 400 років по Христові (1500 років тому)".

Знайдено речі старої кам'яної культури (скребачки, кремінні стрілки, відшліфовані сокири, молотки, кам'яні ножі).

Всі ці знаряддя знайдено учнями нашої школи в межах села. У школі навіть діяла виставка старовинних знарядь праці. Збір історичних матеріалів продовжується. Вони зберігаються в історичному кабінеті школи.

Вже в той древній період людина будувала житло з дерева чи хворосту, вимазуючи його в середині глиною.

Виходячи із сказаного, ми можемо стверджувати, що життя в нашому краї існує вже понад 1500 років. Звичайно ж село виникло біля річки, в лісовому масиві. Наші предки не могли жити без прісної річкової води, її багатств, без дарів лісу.

Ліс - це джерело продуктів харчування, лікарських рослин, хутрянний, будівельний промисел. Зрештою ліс оберігав і захищав від ворогів.

Отже, можна стверджувати, що назва села виникла значно раніше, ніж появилися перші згадки про село.

Бричук Марко, який прожив у нашому селі 94 роки і відійшов у небуття, стверджував, що існувало "дно" - долина, а на ній озерце, на яке ходили відпочивати односельці. Люди приходили відпочивати "на дно", недалеко пасли коней. Озерце жилили декілька десятків джерел. Як відомо, дно - найнижче місце у багатьох предметах домашнього вжитку. Отже село виникло "коло дна". Тому і назва у нього така: Колодно, Колодноє, Долодне, Колоденка.

Такої ж думки і колишній вчитель нашої школи Новосад Р.Ю., який народився в цьому селі, постійно проживає і зберігає в пам'яті цінний матеріал про минуле села.

Існує й інша думка про походження назви нашого села. В минулому дубові і соснові ліси покривали значну частину села, виходили на вододілі І були

чудовим будівельним матеріалом. Тому цілком імовірно, що міг виникнути лісовий промисел - заготівля будівельного матеріалу - колод Від кореня цього слова і могла піти назва села. Колоденка (згідно правил граматики - Колоденка). Можна погодитись із другою думкою. Але звернемось до історії.

Історик М.Грушевський прийшов до висновку, що це в давні часи неоліту люди мали кам'яні пилки і будували своє житло з дерева чи хворосту. Та справжній лісовий промисел, заготівля деревини, колод виникли тоді, коли появились залізні знаряддя праці: пилка, сокира. А для перевезень на значні відстані лісоматеріалу потрібен ще й транспорт. Таким транспортом був кінний. Залізниця в нашому краї появились трохи більше сотні років тому, в кінці 19-го століття.

Можна стверджувати, що справжній лісовий промисел міг виникнути декілька століть тому. Але ж село в той час вже існувало, жило і мало свою назву.

Хоч цілком імовірно, що назва села і походить від слова «колода»,але ця назва виникла значно раніше тоді коли лісоматеріал (колоди) використовувались для спорудження власного житла.

Згадки Колоденської трагедії односельчан

В одну з неділь червня 1943 року з Рівного до Колоденки виїхали вантажівка та декілька мотоциклів. То була польська жандармерія. Підїхавши до пагорба не подалік церкви, вони почали по ній стріляти. То було нечувано. Стілянина по церкві з людьми. Тоді було поранено трьох людей. Люди почали втікати із села. Два тижні село було порожнім. Та польська поліція ходила селом -забирала зерно, худобу, яку господарі не встигли забрати з собою. поляки також замордували декількох літніх німецьких людей, які залишилися, як кажуть, "вартувати село" . Івана Тобіяша, Юхимчика та Куцюка. До цих бандитів приєдналися й декілька місцевих поляків(особливо старався Комаровський).

Сподіватися на захист могли тільки від своїх-армії УПА. А коли наші хлопці вчинили декілька акцій в обороні мирного населення, німці прислали ще лютішого ворога-карателів-власовців з РОА("Русская освободительная армія"). Вони мали обороняти поляків. Своїм осідком власовці обрали місцеву школу. Постійно стояло тут десь 50 карателів, а часом їх збиралося до 180. Отож, найбільше диха колоденці зазнали від поляків, а згодом і власовців. У школі "освободителі" зробили тюрму і катівню. Згодом по війні люди бачили закривавлені стіни підвалів ,металеві знаряддя для катувань. Мордували молодих парубків і дівчат, яких підозрювали в патріотичних почуттях та у зв'язках з УПА. Біля школи власовці лишили дві могили. В одній, прикиданій кінським гноєм, було семеро-учитель Леонід Бичківський, Дван Вінник, Дем'ян Мужичий, один чоловік з Рівного і ще один із сусіднього М'ятина та двоє у формі повстанців. Коли власовці покинули село, родичі забрали й перенесли своїх на кладовище. Лежить там сім'я Федота Куцюка-він сам, дружина Таня, дві дочки-красуні 16-17 років та хлопчик років семи. Видали їх поляки, донісши, що серед повстанців, які прийшли боронити Колоденку від польської поліції був син Федота Куцюка-Микола. Ще в тій могилі лежить 40 юнаків і дівчат з найближчих сіл Вірків, Михайлівна, Посягва, Федорівка й Милятин. Про це свідчить колишній учитель Ростислав Ново сад^цвір якого був біля дороги, що вела від цих сіл до Колоденки, і вони кожного разу бачили, як босих по снігу із зв'язаними колючим дротом руками хлопців і дівчат гнали до власовської катівні.

Навесні 1944 року, як зійшов сніг, люди побачили в кутку шкільного подвір'я ,що з-під землі виглядає дитяча рученька. Отакий слід на нашій землі лишили польські та російські «освободітеєлі», які, як і в усі часи, твердали, що»України нет. не било и не может бить?». По тому встановили місце поховань. Зверталися по війні, щоб впорядкувати те місце народної жалоби, але місцеві парторги Макієнко, а згодом Вікторов казали:»Что ви, ведь там бендеровские бандіти».

Згодом дерев'яний хрестик на могилі схилювався і зовсім упав. У роки незалежності України церковна громада встановила металевий хрест, але могила ще чекає належного догляду та пошанування

Чом ви почервоніли, Краснії гори?

Де височить Милолиця, меркнуть розкриті кургани,
Підходимо до найдавніших забудов села Колоденки . Найдавніші вісті про Колоденку виринають з 1470 року. Тоді "Колодноє" продано Семену Збараському за "1000 коп широких грошей" .Вісім років опісля читаємо : "мне ,пану Банку досталось на мою десницю.. .Колодноє". Але вже скарга возного 1569 року іменує село Колоденкою. За книгою М.Теодоровича 1889 року "село Колоденка мала 94 садиб , 745 жителів, 7 римокатоликів .У церкві Григорія Переможця зберігались цінні стародруки, копії метричних книг з 1790 року. За даними 1993 року Колоденка нараховувала 835 дворів, 2967 жителів .

Колоденка знає околишні названі місця і хутори . Урочище- Красні гори "невеликі, гарні" ("красні") висоти з дачними забудовами;

"Зарудка "-старовинний край села в залежах рудої глини ;
Заліщина - "куток за місцевим гаєм ; Заберезина - по той бік березового ставу ; Полігонщина - колишній полігон ;
Курган - староруський могильник, зруйнованні недавно земляними роботами механізаторів;

Милолиця - прегарна висота при в'їзді в село;

Форт - висота з колишніми редутами .

Окремої уваги заслуговує одинока річечка Гороб'ївка (Гороб'юшка), яка бере початок з околиць бувшого полігону й під Новим Двором впадає до Усті .Можливо , її назва символізує колишні надрічкові зарослі горобини.

Не завжди хочуть відкривати свою таємницю географічні назви урочищ, частин села, унікальних ландшафтів природного середовища. Як свідчить практика, всі, або майже всі місцеві географічні назви зв'язані з рослинним світом, з своєрідністю лісового покриву села в минулому.

Є в нашому селі урочище, яке місцеві жителі називають Красними горами. Ця назва виникла в глибині віків, в далекому минулому. А розгадати цю таємницю необхідно сьогодні. Красні гори розташовані в північно-західній частині села. Починаються вони від форту - військового укріплення, оборонної споруди округлої форми. До наших днів залишились лише земляні вали. І простягаються вони паралельно до вулиці Рівненської майже до міста Рівного. Тут розташовані поруч два населені пункти. Один з них належить до міста, інший - сільський. Оце і є красні гори. Така назва була раніше, такою, вона повинна і залишитись. Та з «легкої» руки різних газет урочище почали називати «червоними горами».Тобто поревели з російської на українську (переклад типу: красная армія - червона армія).

Чому ж ви почервоніли Краснії гори? Адже покоління людей, які постійно проживають в Колоденці, свідчать про те,що гори ніколи «червоними», не були а називаються красними. Дехто стверджує, що тут брали пісок на

будівництво міста Рівного. Але ж він не червоний, а звичайний. Очевидно, таємниця Красних гір криється в іншому. Відомий рівненський краєзнавець Ярослав Пура в збірці нарисів про власні географічні назви «Край наш у назвах» пише:

«...урочище Красні Гори-це великі гарні («красні»)висоти з дачними забудовами.

Є в нашій рідній українській мові чудове слово «красний»,що означає «красивий», «гарний». («Роде наш красний, роде прекрасний»).

В минулому серед антропогенних ландшафтів, перетворених і окультурених людиною, лишився острівок гарного, в основному соснового і мішаного лісу. Круті схили Рівненського плато Волинської височини, сосновий ліс створили унікальний природний ландшафт, гарні краєвиди. Все це приваблювало людей.

Коли ще діяв форт, а в ньому розміщалась царська армія, то вздовж Красних гір приходила дачна вулиця, на якій розміщались будинки офіцерських сімей. Та вже давно тих будинків нема. Німецьки фашисти знищили їх.

Отже гори все-таки Красні, тобто красиві, гарні. Ця назва давня, споконвічна

і перекладу не підтягається. Тому у тих, хто пише з маленької букви «червоні гори»,повинна бути повага до корінного населення, яке постійно проживають у цьому селі.

Та й мова наша рідна багата-невичерпне джерело інформації про навколишній світ. Тож і мову треба знати, щоб не червоніти декому від сорому

***З книги Ярослава Пури «Наш край у назвах»**

Зарудка

Так називається частина села, розташована між вулицею Новодвірською, шосейною дорогою, що веде до ферми і річковою долиною.

Ярослав Пура пояснює цю назву так: «Зарудка-старовинний край» села в залежах рудої глини». Але ж «руда глина» повинна бути і сьогодні, в наш час. Але рудої глини ніхто тут не знаходить. Ця давня частина села розташована за річкою Гороб'юшкою. Рельєф піднятий над річковою долиною на 5-1 Ом. Чорноземні ґрунти. Глини не виявлено. Можна сумніватися в походженні назви цього урочища нашого села. В цій частині села розташоване Серафимове урочище(колись тут жив Серафим Поліщук) і утворює невеликий потічок, який живить річку Гороб'юшку. А далі по долині було декілька десятків джерел. Цілий джерельний край. Одне з джерел було навіть навпроти церкви. Ці джерела утворювали невеликі потічки і живили річку Гороб'юшку. Біля Водоп'яна М.К. був колодязь. Джерело давало людям чисту прісну воду. Звідси текла невеличка річечка і живила Гороб'юшку. Ця частина села розташована за «джерельним краєм»чомусь називається Зарудка. Звернемось до наукових джерел. Наш волинський край досліджував відомий дослідник Волині Г.Оссовський, який в своїх нарисах невеликі річки називав рудками. Річка потекла «рудою».Це давнє слово означає«поток»Можна зробити висновок: ця частина села розташована за річкою Гороб'юшкою (рудкою) та її невеликими притоками, за джерельним краєм. Відомий рівненський фольклорист, краєзнавець Григорій Дем'янчук в своїй книзі «Біля джерел»також стверджує думку про те, що малі річки називалися рудками. У його книзі є такі слова:»...і потекла вода рудою». Напрошується висновок: Зарудка-частина села, розташована за джерелами- маленькими рудками та річкою Гороб'юшкою.

Річка Гороб'юшка

Тече через наше село ледь помітна річка з загадковою назвою Гороб'юшка. Вірніше, не тече, а текла. Лишилось від неї лише русло, створене людиною. Єдине джерело, яке живить річку сьогодні - так зване Серафимове (в минулому тут жив Серафим Поліщук). Брала свій початок річка в східній частині села неподалік від урочища "Липки". Декілька десятків джерел давали початок річці. Чиста джерельна вода, переливаючись різними барвами, збігала в озерце, назване місцевими жителями "дном". Ось це озерце й давало життя нашій річці.

Місцеві жителі, жартуючи, кажуть, що річка горобцю по коліна. А звідси, мовляв, походить її назва.

Живили річку декілька десятків озер, які текли з - під гір. Тому і назва річки Гороб'юшка - річка, що б'є з - під гір. Доречно нагадати, що річка Гороб'юшка - найменша права притока Усті, троєрідна сестра Горині, дочки Кременецьких гір. Довжина річки складала 4,5 км. В межах Нового Двору вона впадає в річку Устю (Басівкутське водосховище). В минулому ширина річки була не менше 4-6 метрів. Про це свідчить річкова долина - витвір річки.

Наші предки розумно використовували воду річки. Дамба затримувала воду річки і утворювала велике водосховище. Біля містечка стояв водяний млин. Млин працював для людей. Спочатку водяний, а згодом до 1941 року дизельний. Річка щедро служила **людям. Вони відповідали їй взаємністю, оберігали її води.** На лівому березі ріки Гороб'юшки розкинулися луки. Наші луки відносяться до поймених луків, або заливних. Навесні талі води затоплюють ці ділянки суші, приносячи з собою мул, який значно підвищує родючість ґрунту. Аерація землі навесні менше, а влітку значно підвищується. Наші луки мають досить сильний шар перегною, тому травостій сильний та розмаїтий. Господарське значення луків визначаються кількістю бобових рослин, які сприяють накопиченню азоту в ґрунті. Сіно, зібране з таких луків, багате на крохмаль та білки. Основні представники бобових: конюшина червона, люцерна серпова; злакових: мятник лучний, пирій повзучий, тимофіївка лучна, лисохвіст лучний. Зустрічається також герань лучна, деревій звичайний, фіалка ранкова, горошок мишачий, конюшина.

Тварин, характерних тільки для луків, небагато. Більшість видів можна зустріти і на інших біотопах-на полі, в лісі, болоті. Луговим є луків чеканник. Серед гризунів-звичайна полівка.

Ліс

На території села Колоденка знаходиться хвойно-широколистяний ліс де тварини знаходять різноманітний і багатий корм, зручні місця для нір, гнізд, відпочинку. Ліс має ярусну структуру.

Перший ярус утворюють найвищі дерева(дуб звичайний, сосна, ясен);

Другий ярус утворюють невисокі дерева до 10м(береза, липа, дика груша, черемха);

Третій ярус утворюють кущі(ліщина звичайна, глід, калина звичайна);

Четвертий ярус утворюють трави(звіробій, барвінок, суниця, вороняче око, лісові дзвоники, медунка темна, підбіл звичайний, орляк звичайний, фіалка ранкова);

П'ятий ярус-мохи, лишайники та гриби.

Тваринний світ лісу багатий і різноманітний. У лісі з амфібій можна зустріти жабу-квакшу яка здатна за допомогою присосок лазити по деревах. У лісі водяться вужі, ящірки. Зустрічається болотяна черепаха, під час відкладання яєць. Велику користь лісу приносять комахоїдні ссавці-кроти, їжаки, землерийки.

Птахи заселили ліс повсюди. У чагарниках знайшли притулок сіра садова славка, жулан. Дупла дерев заселили дятли, шпаки, синиці, сови, одуди. У кронах дерев ховаються ворони, голуби, іволги, шуліка. Із тварин водиться ласка, куниця, дикий кабан, благородний олень, заєць, лисиця, вовк.

Природне значення лісу важливе:

-регулює склад повітря, є джерелом кисню, накопичує вологу, захищає ґрунти від ерозії, змінює світловий та температурний режим(літом на 8° нижче, взимку-на 1° вище.

-джерело деревини, що широко використовується у господарстві; ліс- це місцеве роще багато рослин, які вживаються в їжу(гриби, ягоди, горіхи), живуть дикі звірі, птахи;

-джерело лікарських рослин, медоносів;

-дає велику кількість насіння, яке насичене технічними та харчовими оліями, що використовуються у парфумах та харчовій промисловості; -виховує естетичні почуття.

Додаток:

Клен гостролистий-це високе, струнке дерево з колоноподібним стовбуром. Дуже красиво цвіте, вбираючись у жовто-зелені букетики квіток, які дуже приємно пахнуть. Листки невеликі, загострені, наче вирізані для краси майстринею. Кора сірого відтінку з дрібними тріщинками. Такої гарної кори в інших дерев немає. Після цвітіння клена утворюються шгоди-крилатки, які перелітають на великі відстані, що сприяють розмноженню. Клени-медоноси. З деревини виготовляють меблі й музичні інструменти, соком клена лікуються.

Липа серцелиста-особливо чарівна в червні-липні, коли серед зеленого листя розкриваються її жовтувато-білі рясні пухнасті квітки. Цвіт має медово-солодкий аромат, який приваблює бджіл. З квіток липи бджоли збирають багато нектару і виробляють липовий мед. Плоди-горішки з довгастими при квітковим листком, за допомогою якого горішки липи розмножуються саме взимку, коли на гілках немає листя. Липа не тільки медонос й окраса нашої природи, вона ще й лікарська рослина. Квіти липи збирають, сушать і заварюють як чай для лікування людей. Із м'якої деревини виготовляють різні вироби.

Вільха клейка-росте на лісових галявинах, на берегах річок, біля джерел. Це водолюбна рослина. Ранньої весни вона першою прокидається від зимового спокою і першою починає цвісти. Серезки у неї швидко збільшуються, і вся вона стає червонуватою і нарядною. Серед темно-зеленого листя виростають шишечки, у них-дрібне крилате насіння. Шишечками вільхи людей і тварин.

Дуб черешчатий-це велике дерево, з широко розкинутими міцними гілками. Дуб завжди вважався символом могутності. Він найпізніше від усіх прокидається від зимового сну, дуже красиво цвіте. Листя з округлими вирізами, плоди-світло-коричневі блискучі жолуді. Дуб має велике застосування для людини. Деревина його міцна. З неї виробляють меблі, паркет, будують кораблі. Корою дуба лікують людей, тварин; з жолудів виготовляють каву.

Дуб у народі називають царем лісу. Він уособлює красу, велич, стійкість і довговічність. У греків дуб був символом слави, знатності і довголіття. У Стародавньому Римі дуб присвячувався Юпітеру, а жолуді називали божественними плодами. В античному світі героїв вшановували вінками з листя дуба. Звідси і походить вислів: "Спочивати на лаврах". Так говорять про тих людей, які досягли певних успіхів, і на цьому не заспокоюються.

Ялина європейська-струнке дерево. Голки-хвоя-це недорозвинені листки, які тримаються на дереві 5-7років(опадають поступово).Хвоя шорстка, колюча, світло-зелена. Навесні у ялини утворюються шишки, в середині яких знаходиться насіння з крильцями. У другій половині зими шишки розкриваються і насіння висипається.

Ялина не боїться морозів. Деревину її використовують як будівельний матеріал для виготовлення паперу. З неї виготовляють найкращі скрипки.

Ліщина звичайна-це деревоподібний кущ до 4 м заввишки. Серед кущів ліщини зацвітає першою-наприкінці березня-на початку квітня. Кора темно-сіра. На темно-сірих гілках погодуються золотаві серезки з багатьма дрібними квітками. Пройде небагато часу, і серезки ліщини перецвітуть, і з'являться невеликі горішки. Восени горішки дозрівають. Вони смачні і корисні. Плоди ліщини у великій кількості поїдають лісові птахи і звірі: білки, ведмеді, свині.

Суниця лісові-ростуть на сонячних галявинах, горбах. У травні-червні вони цвітуть. Ніжна біла квітка суниці складається з п'яти пелюсток. У суниці красиві зубчасті листки. У червні починають достигати перші плоди суниці, які нагадують маленькі червоні вогники.

Анемона діброва-багаторічна трав'яниста рослина з м'ясистим кореневищем. Стебло прямостояче, без прикореневих листківдовжина-10-3 Осм. Листі родільні, на черешках або майже сидячі. Цвіте в квітні-травні білими квітками. Квіти ніжні, швидко в'януть;під час дощу і вночі закриваються .Плоди сім'янки, які поширюються мурашками.

Родова назва рослини походить від грецького слова "анемо"- вітер: її квітки розкриваються у вітряну погоду. Росте в тінистих листяних лісах.

Усі органи рослини мають отруйні речовини, які надають їй гіркого смаку.

Отруйні речовини зникають під час висушування, тому восени ця рослина не шкідлива.

Бо то була краса, яку не
описати І пахощі лип
вікових. І джерела чисті,
кришталеві Тепер лише
помріяти про них.

Де джерела в річечку
злились Горобюшка бігла
через все село Дарувала
людям воду, рибу, млин. Нам
здається-цього всього й не
було

Чи дощ на вулиці, чи сніг,
Погода що б не дарувала,
Спішать до школи діти на
поріг, Котрі дідусі наші
будували.

Тобі і жителям твоїм
бажаєм. Щоб і в спеку й в
дні холодні. Був мир і
щастя, й радість на землі. І
всі щоб знали про
Колодне

Бондарчук
Надія Євгенія
вчитель
української
мови та
літератури

Наша річка

1. Село Колоденка велике, від міста недалеко живуть у ньому різні птахи бувають і лелеки;

2. У далечінь села поглянь десь біжить там річка в ній лежить різне сміття і дрова і січка.

3. Не шанують її люди
Не глядять нітрішки,
Хоч бувають біля неї
На авто і пішки.

4. Знають річку Горобюшку
йдуть до неї діти
риби там нема
хочем трохи посидіти.

5. Тож шануймо любі друзі
річку і природу
буде корисно і гарно
для всього народу

Андріюк Віта
учениця 9-Б класу